

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาต้นแบบความเป็นครูดนตรี: กรณีศึกษา พันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติในครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของความเป็นครูดนตรีด้านต่าง ๆ ของพันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ เพื่อนำเสนอแนวทางต้นแบบความเป็นครูดนตรีโดยมีต้นแบบจากพันเอกชูชาติ พิทักษากร โดยได้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการศึกษาแนวคิด เอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 ขั้นการออกแบบการวิจัย

ขั้นที่ 3 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ศึกษาจากเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 สร้างแบบสัมภาษณ์สำหรับพันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ และลูกศิษย์ของท่าน

- ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างขึ้นโดยอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนดนตรี
- แก้ไข และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

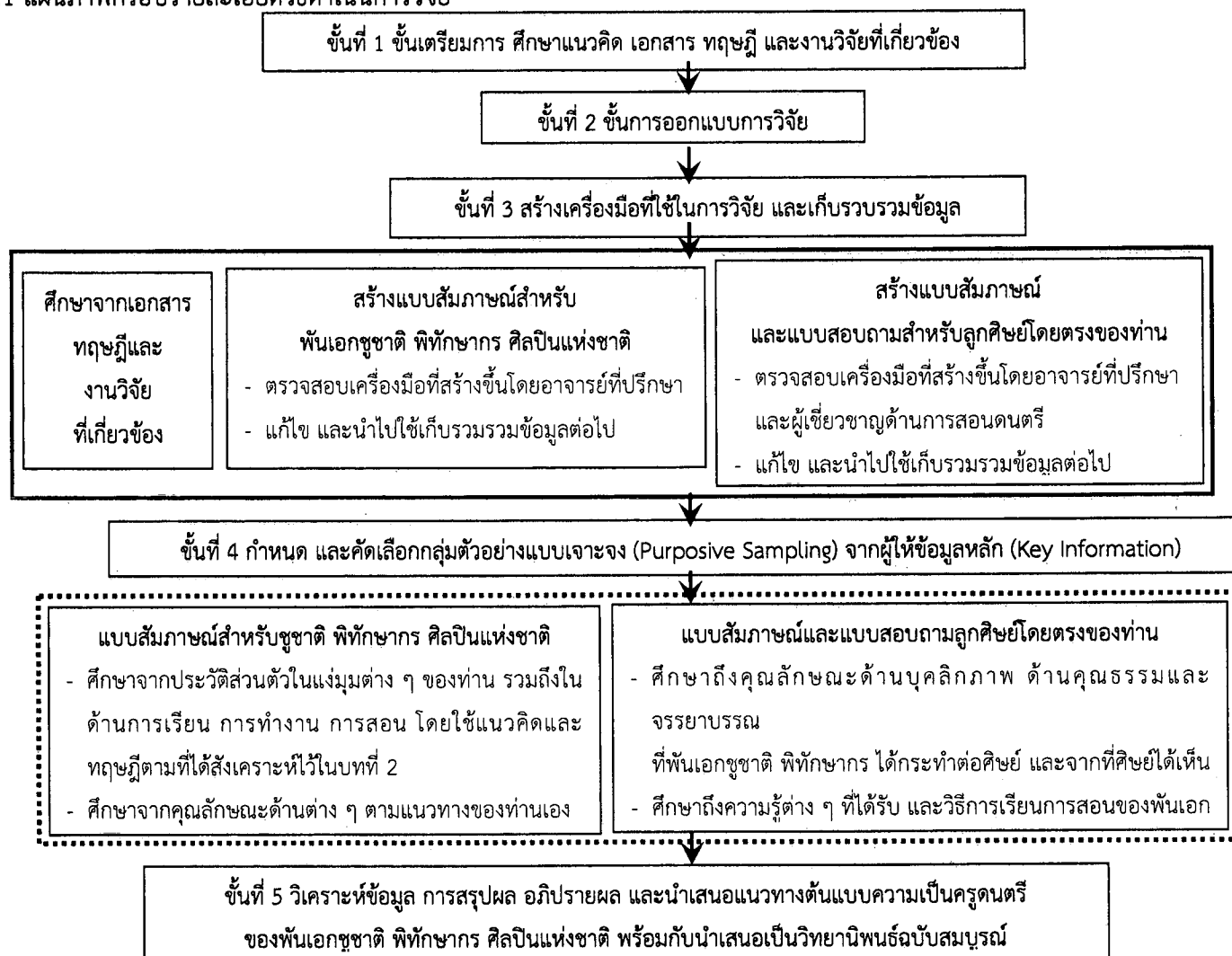
ขั้นที่ 4 กำหนด และคัดเลือกผู้ให้ ข้อมูลสำคัญ (Key Information)

การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 5 การสรุปผล อภิปรายผล นำเสนอแนวทางต้นแบบความเป็นครูดนตรีของ พันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ และนำเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

รายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยในภาพรวม สรุปได้ดังแผนภาพกรอบวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 3.1 แผนภาพกรอบรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย

จากกรอบวิธีการดำเนินวิจัยดังกล่าว มีรายละเอียดในแต่ละหัวข้อ ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการศึกษาแนวคิด เอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาข้อมูลเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้แนวคิด และหลักการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องความเป็นครู โดยเฉพาะคุณลักษณะของครูที่ดี ที่สามารถบ่งชี้เป็นรูปธรรมในเชิงพฤติกรรมได้ชัดเจน ซึ่งในหัวข้อคุณลักษณะความเป็นครูนั้น ได้ศึกษาจากคุณลักษณะของความเป็นครูที่ดีทั่วไป โดยอิงตามแนวคิดและหลักการ ได้แก่ คุณลักษณะของครูที่ดีหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ตามพระราชดำรัส ตามพระราโชวาท ตามทัศนะของบุคคลทั่วไป ตามแนวคิดของแวดวงการศึกษาตะวันตก ตามเกณฑ์มาตรฐานของครู จากผลงานวิจัยจากการศึกษาวิเคราะห์ประวัติครูดีเด่น ครูที่ดีในยุคโลกาภิวัตน์ โดยในส่วนของความรู้ความสามารถที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ งานวิจัยนี้ได้มุ่งเน้นในวิชาชีพครูดนตรี ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้แนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนของครูดนตรี ซึ่งเน้นการเรียนการสอนที่มีความเกี่ยวข้องกับแนวคิด และทฤษฎีในการพัฒนาการสอนดนตรี ได้แก่ การเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2555) เดวิส (Davies, 1971) ซิมป์สัน (Simpson, 1972) แฮร์โรว์ (Harrow, 1972) บลูม (Bloom et al, 1956) สุกรี เจริญสุข และคณะ (2540) และทฤษฎีต้นแบบของบันดูรา (Bandura, 1977) ซึ่งแนวคิด และทฤษฎีกล่าวมาข้างต้นได้มีความเป็นสากล และมีความน่าเชื่อถือจากแหล่งอ้างอิงทางการศึกษาต่าง ๆ ได้ โดยได้แบ่งหัวข้อในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นศิลปินแห่งชาติ

ตอนที่ 2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ

ตอนที่ 3 แนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นครู

3.1 ครู

3.2 ความเป็นครู

3.3 คุณลักษณะของความเป็นครู

3.4 คุณลักษณะของครูดีในแต่ละด้าน

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นต้นแบบ

4.1 ความหมายของต้นแบบ

4.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับต้นแบบ

ตอนที่ 5 แนวคิด หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอน

5.1 ความหมายของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

5.2 หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ตอนที่ 6 แนวคิด หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา

6.1 ความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพ

6.2 ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

6.3 การศึกษารายกรณี (Case Study)

6.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการสัมภาษณ์ (Interview)

ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 ขั้นการออกแบบการวิจัย

จากหัวข้อเรื่อง การศึกษาต้นแบบความเป็นครูดนตรี: กรณีศึกษา พันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ ผู้วิจัยได้เลือกออกแบบการวิจัยให้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพนี้สามารถศึกษาทั้งมุมมอง แนวคิด และประสบการณ์ในการทำงานในวิชาชีพครูดนตรีของพันเอกชูชาติ พิทักษากร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเฉพาะเจาะจง และเหมาะสมตรงตามวัตถุประสงค์ ซึ่งการวิจัยแบบการศึกษารายกรณี (Case Study) นั้นสามารถสร้างและจัดการระบบข้อมูลที่ได้อย่างดี สามารถอธิบายถึงกรณีของบุคคลที่เราต้องการศึกษา และเนื้อหาทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษานั้น ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ รวมถึงทำให้สามารถตีความจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้โดยตรง หรือสามารถทำให้เกิดหลักเกณฑ์หรือข้อสรุปในสิ่งที่ได้มาจากการศึกษา และได้ในเชิงลึกอีกด้วย (Creswell, 2013) ซึ่งสามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของผู้วิจัยในหัวข้อการสร้างคู่มือความเป็นครูดนตรีโดยมีต้นแบบจากพันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ ได้ โดยผู้วิจัยได้แบ่งรายละเอียดของการออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

- การเก็บรวบรวม และการตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสร้างเครื่องมือจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากแนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่องานวิจัย จากนั้นจึงนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ของครูดนตรี ตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือที่จะนำไปใช้เก็บข้อมูล แล้วจึงนำเครื่องมือนี้ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกศึกษาข้อมูลจากทั้งหมด 3 แหล่งที่มาของข้อมูล คือ จากพันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ จากลูกศิษย์ที่มีความเกี่ยวข้องใน

วิชาชีพครูดนตรีกับพันธกิจชาติ พิทักษ์การโดยตรง และจากข้อมูลประเภทเอกสารจากแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือและสามารถใช้อ้างอิงได้ โดยผู้วิจัยได้เลือกเก็บข้อมูลจากทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพ และข้อมูลเชิงปริมาณ โดยมีการศึกษาในประเด็นเดียวกัน คือ การศึกษาความเป็นครูของพันธกิจชาติ พิทักษ์การ

ผู้วิจัยเลือกใช้การเก็บข้อมูลด้วยระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ แต่มีการเก็บข้อมูลทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยศึกษาในประเด็นเดียวกัน ทำให้การตรวจสอบข้อมูลนั้นเป็นการตรวจสอบที่ให้น้ำหนักความสำคัญของเทคนิควิธีการทั้งสองนี้โดยเท่าเทียมกัน และมีการดำเนินการวิจัยไปพร้อม ๆ กัน จากนั้นจึงค่อยนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ และสังเคราะห์ต่อในขั้นต่อไป

ซึ่งผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบข้อมูลโดยพิจารณาถึงความถูกต้อง ความพอเพียง และความน่าเชื่อถือ (Valid and Reliable) โดยใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) นั่นคือการได้ข้อมูลจากหลาย ๆ ฝ่าย หรือหลาย ๆ วิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกัน โดยการสอบถามข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลนั่นเอง (สุรางค์ จันทวานิช, 2545) ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) นั่นคือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ไดมานั้นถูกต้องหรือไม่ ซึ่งวิธีการตรวจสอบ คือ การสอบแหล่งของข้อมูลที่ผู้วิจัยมีจากหลายแหล่ง โดยแหล่งที่มาจะพิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ แหล่งบุคคลจากผู้ให้ข้อมูลโดยการซักถาม สังเกตพฤติกรรม ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ของผู้ให้ข้อมูล

- การเลือกตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งจะต้องเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Information) ซึ่งเป็นบุคคลที่สามารถให้รายละเอียดอันเป็นประโยชน์ต่อผลการวิจัย และจะต้องให้ความสำคัญต่อการเลือกสถานที่ เหตุการณ์ และกระบวนการที่จะศึกษาด้วย ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง

- การเก็บรวบรวมข้อมูล มีการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้การสัมภาษณ์ เนื่องจากเป็นวิธีการที่ผู้สัมภาษณ์ และผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถโต้ตอบ / ซักถามในประเด็นข้อสงสัยต่าง ๆ ได้อย่างกระจ่างชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความลึกซึ้งและสมบูรณ์ อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้สัมภาษณ์ได้สังเกตเห็นกิริยาท่าทาง ภาษาท่าทาง ตลอดจนสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อนำมาใช้ประกอบการตีความหมาย และอธิบายถึงปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้อีกด้วย และผู้วิจัยได้เลือกใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ในช่วงแรกของการสัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และวิเคราะห์ข้อมูล

- การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการสรุปผลข้อมูล จากการที่ผู้วิจัยได้เลือกเก็บข้อมูลโดยใช้ทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพ และข้อมูลเชิงปริมาณ แต่เป็นการศึกษาคำถามและประเด็นวิจัยเดียวกัน คือ การศึกษาความเป็นครูของพันธุ์เอกชชาติ พิทักษากร ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลจึงต้องได้ข้อมูลมาจากทั้งเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ เพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับนั้นมาเปรียบเทียบความเหมือน และความแตกต่างกัน แล้วจึงค่อยสรุปตีความ เพื่อตอบคำถามวิจัยที่ผู้วิจัยตั้งขึ้น จากนั้นจึงนำมาสังเคราะห์เพื่อให้เกิดเป็นลักษณะในการส่งเสริมและเติมเต็มผลต่อกัน

ผู้วิจัยได้ใช้กรอบในการสังเคราะห์ผลของข้อมูลที่ได้รับมาด้วยแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อความเป็นครูที่ได้กล่าวไว้ในส่วนของเนื้อหา จากนั้นผู้วิจัยจึงนำผลที่นำมาสร้างคู่มือความเป็นครูดนตรีที่ได้เกิดจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์แล้วมาทำการหาประสิทธิภาพและปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่ยังมีความบกพร่อง โดยการนำมาวิพากษ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านครุดนตรี ซึ่งเมื่อขั้นตอนเสร็จสิ้นลงจนถึงการอภิปรายผลแล้ว งานวิจัยนี้จะได้อคู่มือความเป็นครูดนตรีโดยมีต้นแบบจากพันธุ์เอกชชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติที่ผ่านการศึกษารูปแบบของวิทยานิพนธ์

ขั้นที่ 3 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการวิจัยกรณีการศึกษานำร่อง (Pilot Study) เบื้องต้น เพื่อศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการมีแม่แบบหรือต้นแบบทางสายวิชาชีพครุดนตรีของนิสิตใหม่ que เลือกเรียนในสายวิชาชีพครุดนตรี โดยการสัมภาษณ์นิสิตสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 6 คน แบ่งเป็นนิสิตดนตรีไทย จำนวน 3 คน และนิสิตดนตรีสากลจำนวน 3 คน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างหรือแบบไม่เป็นมาตรฐาน (Unstructured or Unstandardized Interview) ก่อนทำให้ทราบประเด็นในการวิจัย เบื้องต้นนี้ จากนั้นจึงเริ่มเข้าสู่การดำเนินการวิจัยของหัวข้องานวิจัยเรื่อง “การศึกษาต้นแบบความเป็นครุดนตรี: กรณีศึกษา พันธุ์เอกชชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ” ซึ่งในช่วงแรกจะเป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ แล้วจึงใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth or Intensive Interview) ในประเด็นที่ผู้วิจัยศึกษา ซึ่งขั้นตอนนี้ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสารจากแหล่งอ้างอิงที่มีความน่าเชื่อถือ รวมถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เพื่อสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งศึกษาเอกสารหลักฐานที่มีอยู่เพื่อทราบข้อมูลเบื้องต้นทางด้านความเป็นครูของชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ เพื่อนำมาใช้สร้างกรอบประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือ และใช้แนวคิด รวมถึงทฤษฎีในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยดังนี้

3.2 สร้างแบบสัมภาษณ์สำหรับชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ โดยใช้แนวคิด และทฤษฎีในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3.2.1 ศึกษาจากประวัติส่วนตัวในแง่มุมต่าง ๆ ของท่าน รวมถึงในด้านการเรียน (ทุกศาสตร์ที่ท่านเคยเรียน) การสอน การทำงาน และประสบการณ์ด้านต่าง ๆ (ทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรงและไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับดนตรี แต่มีผลเกี่ยวเนื่องกับศาสตร์ทางดนตรี)

3.2.2 ศึกษาสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากครูของท่านอีกทอดหนึ่ง ในแง่ของสิ่งที่ได้เรียนรู้ รวมถึงต้นแบบในการเรียน

3.2.3 สร้างแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามสำหรับลูกศิษย์ของท่าน

โดยแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้อิงหัวข้อของแบบสอบถามตามตารางคุณลักษณะของครูที่ดีจากแนวคิดต่าง ๆ ซึ่งได้มากจากการทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 2 เรื่องคุณลักษณะของครูที่ดีในด้านต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

ตารางที่ 3.1 ผลสรุปคุณลักษณะของครูที่ดีจากแนวคิดต่าง ๆ

ด้าน	คุณลักษณะของครู
1. ด้านบุคลิกภาพ ทั้งลักษณะภายในและภายนอก	1. ความเห็นผล ไม่เจ้าอารมณ์ มีความหนักแน่น รู้จักอดทนอดกลั้น
	2. ยิ้มแย้มแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ และอัธยาศัยดีทั้งในเวลาสอนและนอกเวลา
	3. การสุภาพพจนามัธยมบูรณ์ดี
	4. การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตน ไม่ให้หลุด
	5. ความเป็นตัวของตัวเอง เชื่อมั่นในตนเองในเรื่องที่ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น
	6. สามารถเข้ากับคนได้ทุกชนชั้น และเข้ากับสังคมได้ดี
	7. การไม่สร้างปมด้อยต่อตนเอง และไม่คิดให้ตนเองตกต่ำลง
	8. การไม่สร้างปมเด่นจนเห็นว่าตัวเองสำคัญกว่าผู้อื่นทั้งหมด
	9. การยอมรับฟังความคิดของผู้อื่นด้วยความเข้าใจ
	10. การจัดระเบียบชีวิตของตน และมีการวางแผนเป้าหมายในชีวิต
	11. การสำรวจความประพฤติตน และมีบุคลิกภาพที่ดีเหมาะสมฐานะความเป็นครู ทั้งทางกายและวาจา

12. การกระทำตนให้เคารพกฎเกณฑ์ ถือวินัยและมีระเบียบแบบแผนอัน
ดีงาม ทั้งเพื่อตนเอง และหมู่คณะ
 13. ความสุภาพอ่อนน้อมต่อบุคคล ทั้งกาย และวาจา
 14. ความขยันหมั่นเพียร อดสาหัสต่อวิชาชีพ และศึกษาความรู้ เพื่ออบรมปัญญาให้เพิ่มเติมอยู่
เสมอ
-

ตารางที่ 3.1 (ต่อ) ผลสรุปคุณลักษณะของครูที่ดีจากแนวคิดต่าง ๆ

ด้าน	คุณลักษณะของครู
2. ด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณของครู	1. การมีคุณธรรมของครูในการสอนศิษย์ เช่น ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม มีศีล และรักษาสมาธิได้ 2. ความมีเมตตากรุณาหวังดีต่อศิษย์ 3. การมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ 4. ความไม่ฝืดเคือง หลีกเลียงสิ่งที่ไม่สมควรและอบายมุขทั้งปวง รวมถึงไม่ชักนำศิษย์ไปในที่ต่ำทราม 5. การวางใจเป็นกลาง ไม่ปล่อยไปตามอำนาจอคติ
3. ด้านความรู้ความเข้าใจในวิชาชีพของตน	1. การมีความรู้ และภูมิปัญญาในสิ่งที่สอนอย่างแท้จริง 2. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จากสิ่งเดิม ๆ 3. ความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีต่าง ๆ 4. ความรู้เรื่องเศรษฐกิจ และการเมือง ภาพสิ่งแวดล้อมทางสังคม และทรัพยากรธรรมชาติ 5. ความรู้เรื่องศาสนา ศิลปะ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวรรณคดีสำคัญของชาติ
4. ด้านการถ่ายทอดหรือการสอน	1. ความเข้าใจจิตวิทยาการสอน สามารถควบคุมชั้นเรียน มีความสามารถในการสอน หรือแสดงความรู้ ความคิดของตนให้ผู้อื่นเข้าใจแจ่มแจ้ง สามารถทำให้สิ่งที่ยุ่งยากซับซ้อนกลายเป็นเรื่องง่ายได้ โดยมีการคิดอย่างมีระบบ 2. ความเอาใจใส่ และสร้างความสนทนากับศิษย์ตามสมควร เพื่อสามารถให้คำปรึกษา ช่วยแนะแนวด้านต่าง ๆ และให้กำลังใจ 3. การเห็นความสำคัญของวิชาชีพครูในทุกทาง เช่น ต้องยินดีในภารกิจการสอน สนับสนุนองค์กรวิชาชีพ ร่วมกิจกรรมวิชาชีพ ร่วมมือและส่งเสริมการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ ปกป้องเกียรติ ศักดิ์ศรีของวิชาชีพ 4. ความยืดหยุ่นผ่อนปรน ทั้งต่อการอบรมศิษย์ และการปรับแผนการเรียนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ 5. ศิษย์ต้องมีความร่าเริง สนุก และมีความสุขกับการได้เรียนรู้ในสิ่งนั้น ๆ 6. การอบรมให้ศิษย์กระทำตามกฎเกณฑ์และแบบแผนที่มีอย่างเข้มงวด

3.2.4 ศึกษาถึงคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณ ที่พันธเอกชูชาติ พิทักษากร ได้กระทำต่อศิษย์ และจากที่ศิษย์ได้เห็น

3.2.5 ศึกษาถึงความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับ และวิธีการเรียนการสอนของพันธเอกชูชาติ พิทักษากร ในฐานะที่ตนเป็นศิษย์

3.3 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่สร้างขึ้นโดย

- 3.4.1 รองศาสตราจารย์ ดร. โกวิท ษัณธิ์ - ผู้เชี่ยวชาญในด้านการสอนเครื่องสาย และร่วมก่อตั้งคณะศิลปกรรมศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อาจารย์พิเศษคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- ประสบการณ์ในการเป็นครุดนตรีมากกว่า 40 ปี
- 3.4.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รังสิพันธุ์ แข็งขัน - ผู้เชี่ยวชาญทั้งดนตรีไทยและสากล ทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติดนตรี
- อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประสบการณ์ในการเป็นครุดนตรีมากกว่า 20 ปี
- 3.4.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์ - ผู้เชี่ยวชาญทั้งดนตรีไทยและสากล ทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติดนตรี
- อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ผู้ช่วยคณบดี ฝ่ายงานวิจัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประสบการณ์ในการเป็นครุดนตรีมากกว่า 10 ปี

3.4 แก่ไข และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป โดย

3.4.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนของพันเอก ชูชาติ พิทักษากร และที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครุดนตรี รวมถึงจากสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์

3.4.2 เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (จากบุคคลที่กล่าวไว้ในขั้นที่ 2)

ขั้นที่ 4 กำหนด และคัดเลือกผู้ให้ ข้อมูลสำคัญ (Key Information)

4.1 ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ

4.2 สำหรับผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมด้วยการสัมภาษณ์ คือ ลูกศิษย์ที่ได้เรียนโดยตรงกับชูชาติ พิทักษากร ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกด้วยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คำนึงถึงความเป็นครูเป็นหลัก โดยจะต้องมีหน้าที่หลักเป็นครูดนตรี ซึ่งบุคคลนั้นสามารถเป็นครูดนตรีในระบบ นอกระบบ ตาม อัยาศัย หรือเป็นมากกว่าหนึ่งระบบก็ได้ จำนวน 25 คน มีเกณฑ์บังคับที่ทุกคนต้องผ่าน คือ เป็นลูกศิษย์โดยตรงที่ต้องเคยเรียน หรือกำลังเรียนกับพันเอกชูชาติ พิทักษากร โดยเคยเรียนกับท่านมาไม่ต่ำกว่า 2 ปี เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล และต้องมีเกณฑ์ต่อไปนี้อย่างน้อยเพิ่มอีก 1 ข้อ ได้แก่

4.2.1 ดำรงตำแหน่งปัจจุบันเป็นครูดนตรีของระดับมหาวิทยาลัย โดยมีตำแหน่งทางวิชาการ อาทิเช่น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์

4.2.2 ผู้ที่เป็นครู อาจารย์ หรือผู้ที่ทำหน้าที่ในการสอนดนตรี ในระดับอุดมศึกษา และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2.3 ผู้ที่เป็นครู หรือผู้ที่ทำหน้าที่ในการสอนดนตรีนอกระบบการศึกษา (สอนดนตรีส่วนตัว)

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

ปีที่เรียน	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ตำแหน่งหน้าที่การงานที่เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษาและด้านดนตรี
2505	รศ.ดร.โกวิทย์ ชันธิศิริ	- ที่ปรึกษาคณะบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย - กรรมการรับรองมาตรฐานการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ - กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
2513	ศ.ดร.ณัฏฐา พันธุ์เจริญ	- อาจารย์ประจำ ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย - ประธานสาขาวิชาดุริยางคศิลป์ตะวันตก คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2516	อ.นาวิ คชเสนี	- อาจารย์พิเศษ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (สนามหลวง) - ดุริยางคศิลป์ป็นอาวุโส
2522	อ.ชูวิทย์ บุระยงค์	- อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย - ผู้อำนวยการบริหารวงซิมโฟนีออร์เคสตรา แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (CU Symphony Orchestra) - ผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรมด้านดนตรีตะวันตก - อาจารย์ที่ปรึกษาชมรมดนตรีสากล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (CU Band)
2522	อ.สตัปพัน รัตนเรือง	- อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2523	ผศ.ดร.รังสิพันธุ์ แข็งขัน	- อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2523	ศ.ดร.ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร	- อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีที่ยื่น	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ตำแหน่งหน้าที่การงานที่เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษาและด้านดนตรี
2524	ผศ.วิทยา ไถทอง	- อาจารย์ประจำและประธานสาขา ของสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2528	อ.สิทธิชัย เพ็งเจริญ	- อาจารย์ประจำ สาขาวิชาเครื่องสายสากลและดนตรีแชมเบอร์ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล - Concert Master วงดุริยางค์ฟิลฮาร์โมนิกแห่งประเทศไทย (Thailand Philharmonic Orchestra)
2529	ผศ.นรอรณ จันทร์กล้า	- อาจารย์ประจำ ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย - ผู้อำนวยการของ วงซิมโฟนีออเคสตรา แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (CU Symphony Orchestra) วงเครื่องสาย และผู้อำนวยการรับเชิญวง บางกอกซิมโฟนีออเคสตรา (Bangkok Symphony Orchestra)
2531	อ.ศิริพงษ์ ทิพย์ทัณ	- หัวหน้าแขนงวิชาเครื่องสาย วิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต หัวหน้าวงดุริยางค์ ซิมโฟนีกรุงเทพ (Bangkok Symphony Orchestra) และเจ้าของโรงเรียน Albyrd Violin Studio
2533	อ.อ้อมพร โขวิททะ	- อาจารย์วิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต ผู้เชี่ยวชาญการสอนไวโอลินในระบบซุซูกิ และเจ้าของโรงเรียน Albyrd Violin Studio
2536	พันอากาศเอกภานุวัฒน์ วัฒนจินดา	- ครูวิชาดนตรี ฝ่ายการศึกษาโรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศ
2538	อ.พูนโชค กุหลาบวงษ์	- อาจารย์สอนไวโอลิน และอาจารย์พิเศษ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย - ผู้อำนวยการ และผู้ก่อตั้งวง Sunrise String Orchestra (SSO)
2539	คุณต้นเภา ช่วยประสิทธิ์	- นักเรียบเรียงเสียงประสานอิสระ
2539	อ.ดร.อโณทัย นิติน	- อาจารย์พิเศษด้านการประพันธ์ คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร - รองอธิการบดี สถาบันดนตรีกัลยาณิวัฒนา
2540	คุณอัญชลี สิริวงษ์สุวรรณ	- ครูประจำวิชาเครื่องสายสากล โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน
2542	คุณวลีฏฐิ์ เตชานุกุล	- ดุริยางคศิลป์ ระดับชำนาญงาน กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม
2542	อ.วชิรวิชัย ปัญญาลักษณ์	- อาจารย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ - ผู้อำนวยการ และผู้อำนวยการดนตรี ของวงดุริยางค์ซิมโฟนีแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2545	นายพากร อุดมทรัพย์	- ครูสอนไวโอลินที่โรงเรียน New International School of Thailand - เจ้าของโรงเรียนสอนดนตรี Nontira Music Studio - นักดนตรีของโรงแรม Madarin Hotel
2547	อ.ระพี นภาพรรณ	- ครูสอนไวโอลิน โรงเรียนนานาชาติฮาร์โรว์ (Harrow)
2548	จำอากาศเอกสราวุฒิ ผลาชีวะ	- นักดนตรีแผนกดุริยางค์ กองดุริยางค์ทหารอากาศ

2548	อนาวิน เอมเปรมศิลป์	- อาจารย์พิเศษ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
2550	คุณจิตตมน ฉัตราคม	- ครูสอนไวโอลิน โรงเรียนดนตรีวิมุส (Viemus)
2552	คุณอัญติ สังข์เกษม	- ครูสอนไวโอลิน โรงเรียนดนตรีนครระบบ

4.1 สำหรับผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมด้วยแบบสอบถาม คือ ลูกศิษย์ที่มีโอกาสได้เรียนกับท่านโดยตรงในระดับมหาวิทยาลัย และผู้ที่อยู่ในวงดนตรี The Viola Lovers ที่พันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ เป็นผู้ดูแลและควบคุมวงอย่างใกล้ชิด สำหรับผู้ร่วมวงจะต้องเป็นผู้ที่เป็นศิษย์โดยตรงของท่านเช่นกัน รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 คน โดยสาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถามเพิ่มเติม เนื่องจากต้องการตรวจสอบข้อมูลว่ามีความสอดคล้อง/ตรงกันกับข้อมูลที่ได้รับจากพันเอกชูชาติ พิทักษากร และการศึกษาจากข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาขึ้น สำหรับการเลือกวง The Viola Lovers เนื่องจากเป็นศิษย์ที่ยังมีความใกล้ชิดกับพันเอกชูชาติ พิทักษากร มาก และพวกเขายังผ่านการเป็นศิษย์ของท่านมาแทบทุกคนแล้วก็ได้ หากเป็นเครื่องสาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาข้อมูลจากผู้ที่อยู่ในวงด้วย

ขั้นที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผล อภิปรายผล นำเสนอแนวทางต้นแบบความเป็นครูดนตรีของ พันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ พร้อมกับการนำเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

นำข้อมูลที่ได้ทั้งจากการศึกษาเอกสารหลักฐานที่มีอยู่ และจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้มาวิเคราะห์เนื้อหา มาสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย และนำเสนอเป็นความเรียง ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสอนดนตรีตามอัตลักษณ์ของชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ จากนั้นจึงนำมาสร้างคู่มือการสอนดนตรีของต้นแบบความเป็นครูจากข้อมูลทั้งหมดที่ได้ทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์